

Else van Erkel

Hoe ver moet je gaan?

Hoe ver moet je gaan?

Hoe ver moet je gaan?

Else van Erkel

2025 Amersfoort

Hoe ver moet je gaan?

© 2025 Else van Erkel
Bohm, Amersfoort

Omslagontwerp: Antoni Dol
Grafisch ontwerp: Antoni Dol

ISBN: 978-94-6266-760-0
NUR: 285, 350

Alle rechten voorbehouden, inclusief het recht van reproductie in zijn geheel of in gedeelten, in welke vorm dan ook. Tekst- en datamining niet toegestaan.

1

Op weg naar het kledingatelier waar ze al sinds een aantal weken werkte, kwam Olwen langs haar oude school. De deuren waren steeds gesloten geweest, maar nu stonden ze open.

Ze gluurde naar binnen en hoorde stemgeluid aan het eind van de gang. Het nieuwe schooljaar was vandaag natuurlijk begonnen! Ze kon best even gaan kijken, ze had toch wat tijd over.

Haar voetstappen klonken hol op de versleten tegels. Achter de kleine glazen ramen van de lokaaldeuren brandde geen licht.

Toen ze de aula binnenkwam, herkende ze die niet meteen. Hij leek zo leeg en veel te groot voor het groepje dat zich voor het podium had verzameld. Vorig jaar waren ze nog zeker met z'n tachtigen geweest, nu stonden er hooguit dertig leerlingen die alleen wat zacht geroezemoes produceerden, dat even later verstomde. Van Dijk, de rector, beklom het podium en keek de groep rond. Hij schraapte zijn keel en begon te praten, zonder microfoon.

‘Dit is ons laatste schooljaar, ons allerlaatste schooljaar!’ zei hij.

Een golf van gemompel ging door de aula.

Na nog een paar zinnen sloot Van Dijk zijn openingspraatje

alweer af. Daarna verdeelde hij de groep in tweeën; de ene helft ging met hem mee en de andere met de enige lerares, mevrouw Klene.

Olwen bleef achter. Toen draaide ze zich om; ze had genoeg gezien. Terwijl ze snel terug door de gang naar buiten liep, kreeg ze een raar gevoel in haar keel. Wat overkwam haar? Ze ging toch niet huilen om een bijna verlaten school? Nee, gaf ze zichzelf antwoord, het ging niet alleen om de school.

Om het nog erger te maken zag ze aan de overkant van de straat een speelplaats waar de schommels en glijbaan en draaimolen er verroest, vermolmd, verwaarloosd bij stonden.

Ze keek de andere kant op. Niet verder denken! Dit probleem kon ze niet oplossen, al wenste ze dat er iemand was, een tovenaars voor haar part, die dat wel kon. Ze slikte nog een paar keer en probeerde aan iets anders te denken. Aan haar paard bijvoorbeeld, dat in een stal aan de rand van de stad haar hele werkdag op haar zou wachten.

In het atelier groette ze de vrouwen die er al waren en schoof toen snel achter haar naaimachine. Ze begon meteen aan het herstellen van een blauwe blouse die nog als nieuw was behalve de verkleurde kraag. Een van haar collega's had een zwarte broek van de stapel voor die dag gepakt waarvan zo te zien de band vervangen moest worden en iemand anders had net een strijplank uitgekapt. Terwijl ze zich concentreerde verdween langzaam de wanhoop.

Aan het eind van de dag had ze met haar beste vrienden Finn en Alice afgesproken in hun stamkroeg op het Marktplaatsje. De gebouwen in het centrum waren na de Rampen het eerste hersteld en de kroeg zag er van buiten en van binnen weer bijna net zo oud uit als voor die tijd, met lage balken, veel hout en kleine ramen.

Nadat ze de deur had opengedrukt kwam, zoals altijd, de

schrale bierlucht haar tegemoet.

Finn en Alice zaten in een hoek tegenover elkaar aan een houten tafel. Hun haren hadden dezelfde hoogblonde kleur, alleen was Finn's haar kort en sprong eigenwijs alle kanten op en dat van Alice viel tot ver over haar schouders. Ze zat licht mee te bewegen met een slow-rock nummer van minstens veertig jaar geleden dat nog altijd populair was. Alice lachte toen ze haar zag, net als Finn.

'Donkerblond in het midden,' zei Olwen toen ze aan een zijkant ging zitten.

Ze bestelde thee, want veel meer was er niet te krijgen. Behalve bier dan, maar dat was, volgens sommige ouderen, niet te vergelijken met het bier dat ze vroeger dronken, en ze had er nu geen zin in.

Finn zag er wat bezweet uit.

'Hard gewerkt?' vroeg Olwen plagerig.

Hij grijnsde. 'Is dat zo goed te zien?' En toen ze geen antwoord gaf ging hij door: 'Jij hoeft niet de hele dag stijger op, stijger af te klimmen met zware emmers puin. En te hakken en te timmeren en wat we allemaal nog meer moeten doen om huizen weer bewoonbaar te maken. Maar voorlopig vind ik het leuk werk, dat weet je.'

Ze knikte en vroeg aan Alice hoe haar dag op het conservatorium, of wat daar voor doorging, was geweest.

'Goed, maar het was ook ploeteren achter de piano!'

Olwen wilde net over de treurigmakende jaaropening beginnen toen Finn ineens opstond. Hij zwaaide naar een jongen met halflang donker haar die in de deuropening zoekend rondkeek en toen op hen af liep.

'Dit is Roan,' stelde Finn hem voor toen hij naast hun tafel stond, 'we werken samen.' En tegen hem: 'Dit zijn Olwen, en mijn zus Alice.'

Roans ogen lichtten op toen hij naar Alice keek. Jongens,

mannen, allemaal keken ze de laatste tijd wel vaker zo naar Alice, maar die deed of ze het niet merkte. 'Hallo,' zei ze en glimlachte naar hem.

Hij ging op de lege stoel aan de andere kant zitten terwijl Finn zijn hand opstak naar de kroegbaas voor nog een bier. Dat werd snel gebracht en daarna proostten ze.

'Woon je pas kort hier?' vroeg Alice toen.

'Ja. Eerst woonden we bij de kust, de nieuwe kust.' Roan zweeg even. 'We zijn verhuisd omdat de zus van mijn vader hier woont met haar gezin en mijn vader haar erg miste.'

Aan de nieuwe kust, dacht Olwen. Omdat de oude kust niet meer bestond, verzwolgen door de zee. Zou hij daar eerst hebben gewoond? Ze zou het willen vragen, maar ze kende hem net, dat kwam later wel.

'Hopelijk mis je je vrienden daar niet al te erg,' zei Alice.

Roan haalde lachend zijn schouders op. 'Wel een beetje, maar ik krijg hier denk ik wel weer nieuwe.'

Toen vroeg hij wat Alice deed en informeerde daarna naar Olwens werk.

'Ik herstel kleding,' zei ze. 'Die verkopen we in de winkel die bij het atelier hoort. En de overgebleven kleding die nog goed is, natuurlijk.'

Roan zei dat hij nog niet precies wist wat hij wilde en daarom, net als Finn, voorlopig huizen renoveerde. Daarin was werk genoeg en hij kon er zijn energie in kwijt.

Ze praatten verder en Olwen bekeek hem ondertussen. Hij had een levendige manier van doen, vond ze en ze snapte dat Finn bevriend met hem was geraakt. Ze waren een beetje dezelfde types, even oud ook, alleen was de een donker en de ander blond.

'Ik ben vanochtend bij de opening van het schooljaar in onze oude school geweest,' zei ze toen iedereen even uitgepraat leek.

'En?' vroeg Alice.

‘Het was erg!’

Ze vertelde. De anderen zaten stil te luisteren met ernstige ogen, alsof ze het voor zich zagen.

‘Tjé!’ zei Alice toen ze uitverteld was. Finn en Roan zwegen, maar knikten instemmend. Het leek of Roan nog iets wilde zeggen, maar bij nader inzien zijn mond hield.

Toen zuchtten ze alle vier bijna tegelijk. Daar moesten ze ineens weer om lachen.

‘Kom op, doen we nog een rondje?’ vroeg Finn. Iedereen wilde, zonder thee dit keer.

Ze kletsten over van alles en nog wat en een half uur later twijfelde Olwen er niet eens meer aan dat Roan hier geen nieuwe vrienden zou krijgen. Het was hem nu al gelukt.

Uiteindelijk moesten ze naar huis. Roan had afgesproken met zijn neef die in de buurt woonde en zei hen gedag. Met zijn drieën liepen ze verder door de oude straten van het centrum, of eigenlijk was dat nu de hele stad. Alleen dat deel was overgebleven; alle buitenwijken waren verdwenen, afgebroken, opgeruimd. Regelmatig werd de stoep door een steiger geblokkeerd en waar een huis niet meer te redden was, gaapte een gat.

Ze kwamen bij de stallen waar hun paarden stonden en gingen naar binnen, de geur van mest en paardenlijven in.

‘Hé Kaya,’ fluisterde Olwen en streelde haar appelschimmel over haar zachte neus. Toen leidde ze Kaya aan de teugel naar buiten waar ze opsteeg en wegreed. Finn en Alice kwamen achter haar aan.

Al snel waren ze op de weg die door de nog steeds tamelijk kale heuvels leidde. Ze reden hard, zoals gewoonlijk. Olwen voelde haar haren breed uitwaaiëren. Finn reed een stukje achter haar. Vanwege die wapperende haren? Ze keek om en lachte naar Finn, die terug lachte.

Ze was altijd het eerste thuis waar ze, omdat er te weinig huizen waren, nog bij haar ouders woonde. Ze hadden genoeg

ruimte; haar vader had het zelf gebouwd. Ook de kassen er-naast, en de stal.

Haar vader was bezig met een reparatie aan de waranda die rondom het hele huis liep. Er moesten een paar rotte planken vervangen worden. Zijn haar hing, zoals altijd als hij druk aan het werk was, half over zijn ogen, waardoor hij jonger leek dan hij was.

‘Zal ik helpen?’ vroeg ze en zocht meteen een paar geschikte spijkers uit. Tegelijkertijd dacht ze aan Finn en Alice die al weer uit zicht waren. Jammer genoeg woonden ze net te ver weg en ze miste hen altijd even als ze pas thuis was.

‘Soms zou ik best willen dat het was zoals vroeger bij jullie,’ zei ze na een paar hamerslagen. ‘Met van alles, telefoon, computers, auto’s. Van alles,’ herhaalde ze.

Haar vader haalde zijn schouders op. ‘We zijn terug in een raar soort Middeleeuwen. Wel met elektra en televisie! En fietsen! Dat ik dit meemaak, ongelooflijk!’ Dat laatste had hij gemompeld en ze wist dat ze niet verder moest klagen. Zwijgend timmerde ze de witgeschilderde planken verder op hun plaats.

Toen het klusje klaar was ging ze naar binnen om haar moeder over de jaaropening te vertellen. Ze zat aan tafel voor het raam en creëerde van verschillende oude kleren iets nieuws dat Olwen dan weer in de winkel verkocht. Haar bruine haar piekte in krulletjes uit haar staartje. ‘Tja,’ zei haar moeder, toen Olwen uitverteld was en zuchtte. Daarna ging ze door met haar werk.

Het droevige gevoel van die ochtend kwam weer op. Ze ging maar eens groenten snijden, dacht Olwen, want het was haar beurt om te koken en ze had honger.

In de weken daarna spraken ze vaker met Roan af en meestal reed hij na afloop met hen mee omdat zijn huis een stuk

dezelfde kant op lag. Ze kwamen altijd langs een plek bij de beek waar ze stopten om nog wat verder te praten en de paarden te laten grazen aan de paar graspollen die er groeiden.

Toen het leek of ze elkaar al jaren kenden en ze zich een groep van vier begonnen te voelen in plaats van drie, had Roan in de kroeg ineens gezegd dat hij iets met hen wilde bespreken. Maar wel bij de beek, niet hier, waar andere oren mee konden luisteren. Daar gingen ze in een kringetje op de grond zitten en keken Roan afwachting aan.

‘Ik heb iets gehoord over de Raadslieden,’ begon hij. ‘Net als jullie waarschijnlijk, weet ik niet beter dan dat zij het beste waren dat ons is overkomen na de Grote Rampen.’

Olwen dacht aan wat er in de wereld, toen ze nog een kleuter was, allemaal was gebeurd: de vreselijke overstromingen en alle andere natuurrampen, de grote water- en voedseltekorten, daarna de helse oorlogen en de totale chaos en anarchie die daarop was gevolgd. De hopeloosheid, de machteloosheid. De onafzienbare vluchtelingenstromen. Het gigantisch aantal doden. En de enorme vervuiling, waardoor de wereld in een grijze, grauwe puinhoop was veranderd waarin nauwelijks nog iets kon groeien.

‘Toen hebben de Raadslieden de wereld gered,’ zei Alice.

Ze wisten het allemaal: toen iedereen smachtte naar leiders die hun leven letterlijk uit het slijk kon trekken, hadden zij min of meer vreedzaam de totale macht overgenomen. Hun aanpak was radicaal. Er bestond toch al geen internet meer, en de wegen, bruggen, vliegvelden, raffinaderijen en nog veel meer waren allemaal al min of meer verwoest. Het restantje overbodige vliegtuigen, bussen, treinen, auto’s en vrachtauto’s ging toen ook op de torenhoge schroothoop, net als de wapens. Ze wilden de samenleving op Aarde helemaal opnieuw opbouwen, maar anders, heel eenvoudig, zonder enige vorm van overbodige luxe.

‘Iedereen was het ermee eens,’ zei Alice. ‘Het is veel beter nu, toch? Met nog voldoende energie om te koken en voor de tv en de verwarming. Meer hebben we toch niet nodig?’

Olwen dacht aan het dagelijkse uurtje televisie dat nog bestond. Het was bedoeld als ontspanning, maar een keer per week werd nog wel een soort propaganda uitgezonden. Dan werden beelden getoond van een kleine vooruitgang, een verbetering van leven. De Raadslieden zelf verzorgden het commentaar. Dat waren stuk voor stuk mannen en vrouwen die heel vertrouwenwekkend waren en prettig om naar te kijken en te luisteren.

‘Nou ja,’ begon Roan tenslotte weer, ik, eh, ben een paar keer bij mijn neef geweest, hij is iets ouder dan ik. Er komen dan ook wel eens twee vrienden langs. Ze zeggen dat ze iets hadden ontdekt. Dat er Raadslieden in andere Staten zijn die zich niet meer aan de wereldwijde afspraken houden. Dat ze weer technologie ontwikkelen. Dat de meeste Raadslieden het daar niet mee eens zijn, die van ons bijvoorbeeld!’

Hij stopte, maar niemand zei iets, ze wachtten af.

‘En dat daar weer kinderen worden geboren!’

Dat laatste zei hij zachter, maar de woorden kwamen binnen als een stroomstoot. Olwen voelde haar hartslag weer omhooggaan, net als na de jaaropening.

‘De onvruchtbaarheid!’ fluisterde Alice, alsof het niet hardop gezegd mocht worden.

Iedereen zweeg. Het woord, het feit, hing onzichtbaar maar loodzwaar boven hun hoofden.

‘Hoe kan dat?’ vroeg Olwen als eerste. ‘Alles: water, lucht, zaadcellen en nog veel meer, echt alles is toch onderzocht en gemeten? Maar er is toch nooit ontdekt wat de oorzaak van de onvruchtbaarheid is? Iedereen houdt het erop dat het door de enorme vervuiling door alle bommen, chemische wapens en straling komt.’

‘Geen idee,’ zei Roan. ‘Die vrienden van mijn neef beweren dat die onderzoeken niets voorstelden en dat de onvruchtbaarheid bewust in stand wordt gehouden in de meeste Staten. Maar als dat nog dertig jaar duurt is onze hele generatie te oud om kinderen te krijgen. Dan sterven we langzaam uit. Allemaal. Na nog zestig of zeventig jaar is er geen mens meer over. Dan is iedereen gestorven, dan is de aarde zonder mensen!’

Ze keken zwijgend naar het gras. ‘We weten het allemaal,’ zei Alice zacht.

‘Hoe weet je dat het waar is wat ze zeggen?’ vroeg Finn. ‘Het kan net zo goed een complot zijn om de Raadslieden zwart te maken om wat voor reden dan ook.’

Roan haalde zijn schouders op. ‘Ze hebben contact met andere groepjes, er bestaat een soort netwerk. Maar ik weet zelf ook niet precies wat ik ervan moet denken. Ik wilde dit daarom met jullie delen.’

Onder het luisteren had Alice haar lange blonde haar bij elkaar gepakt en er een knot van gedraaid die ze meteen weer losliet zodat haar haren langs haar gezicht en schouders stroomden. Roan keek naar het schouwspel alsof hij een visioen zag. Alice hief haar hoofd op en glimlachte bijna verontschuldigend naar hem.

‘Heb jij soms een plan?’ haalde Finn iedereen er weer bij en keek vragend naar Roan.

‘Ik wil er zelf in elk geval meer van weten!’ zei Roan. ‘Zoveel zelfs, dat ik wil proberen om op de bestuursopleiding in de Kasteelstad te komen. Daar zit je dicht bij het vuur. Niet alleen om erachter proberen te komen of onze Raadslieden misschien een dubbele agenda hebben. Ook omdat ik door bestuurder te worden hopelijk dingen kan veranderen!’

‘Voor die opleiding kun je je niet zomaar aanmelden,’ zei Olwen, ‘Daar moet je voor worden uitgenodigd.’

‘Ja,’ zei Roan, ‘en daarom wil ik dat volgende maand, als

Raadsman Julian onze stad bezoekt, proberen!’

Ze zwegen alle drie overrompeld.

Raadsman Julian, dacht Olwen. De meeste Raadslieden waren inmiddels rond de vijftig, maar Julian was nog niet zo lang geleden gekozen ter vervanging van een overleden Raadsman en hij was ook nog een stuk jonger. Hij moest nu ongeveer dertig zijn.

‘Hoe wil je dat aanpakken?’ vroeg Finn tenslotte.

‘Ik wil een onderhoud met hem aanvragen.’

‘Maar dat is heel lastig!’ zei Alice. ‘Er zijn altijd enorm veel aanvragen voor een onderhoud met een Raadsman of -vrouw. En zeker met Raadsman Julian. En daarop moet je zeggen waarom en waarover je hem wilt spreken. Als je geluk hebt mag je komen, maar hooguit tien minuten!’

‘Als we alle vier een aanvraag indienen, is de kans groter!’

Finn vroeg: ‘Wat wil je dan op de aanvraag zetten? Dat je het over het probleem van de onvruchtbaarheid wilt hebben? Of dat je twijfelt aan de Raadslieden?’

Roan schudde zijn hoofd. ‘Nee, iets onschuldigs: een voorstel voor een nieuwe opleiding of zo. En als een van ons mag komen, kleden we de vragen wel in zodat hij zich niet overvallen voelt. En dan vragen we hoe je op die opleiding kunt komen. Het lijkt me wel wat om die met z’n viere te volgen.’ Hij keek hen vragend aan.

‘Geloof je het zelf?’ vroeg Alice een beetje spottend.

Roan haalde zijn schouders op. ‘We kunnen het altijd proberen, toch?’

Ze zaten naar hun schoenen te staren tot Olwen daarover in de lach schoot.

‘Ik doe mee!’ Het was gedeeltelijk eigenbelang. Raadslieden kwamen maar één keer per jaar langs. Ze wisselden elkaar af en uitgerekend dit keer was het Raadsman Julian met zijn kastanjerode haar. Als hij op tv was zat zelfs haar moeder met

een glimlach op haar gezicht naar hem te kijken.

Maar ze merkte ook iets anders op: ze voelde zich niet eens meer zo volslagen machteloos als op de ochtend van de jaaropening, toen het geboorteprobleem ineens keihard binnenkwam. Nu deden ze tenminste iets, al mislukte hun plan misschien al vroegtijdig.

‘We doen het!’ zei Finn nu ook, en Alice stemde in.

Ze bogen zich naar elkaar toe en verzonnen de een na de andere kansrijke reden om tot hem toegelaten te mogen worden. Dat was nog best moeilijk. Minstens een half uur zaten ze voornamelijk alle verzinsels te verwerpen en werden er melig van. Tenslotte hadden ze er vier die goed genoeg klonken.

Olwen hoopte dat tenminste een van hun aanvragen werd uitgekozen, en tegelijk hoopte ze dat die van Alice niet door de toelatingsprocedure kwam. Want ze moest er niet aan denken dat Alice wel, en zichzelf niet een persoonlijke ontmoeting mocht hebben met Raadsman Julian.

Het was tijd om te gaan. Roan sloeg het eerste af en even later doemde Olwens huis op. ‘Tot de volgende keer!’ riep ze.

Haar vader keek op van de pan waarin hij het avondeten bereidde. Iets met noten en bonen. Geen vlees, nooit. Uit principe, maar ook omdat veevoer teveel ruimte in de kassen kostte; al het diervoer was nodig voor de paarden.

‘Was het leuk met Alice en Finn?’ vroeg hij.

‘Mmm,’ knikte Olwen, ‘en met Roan, die is er tegenwoordig ook altijd bij.’ Daarna nestelde ze zich tegenover haar moeder die een boek zat te lezen, op de bank. Ook met een boek.